

2017-04-03

Växt- och miljöavdelningen

Växtskyddsrådets möte den 6 mars 2017 – minnesanteckningar

Plats: Jordbruksverket, Jönköping

Närvarande: Håkan Henrikson ordförande, vice ordförande Olof Johansson samt följande ledamöter

Cecilia Lerenius, Jordbruksverket (SJV)

Erika Nygren, Naturvårdsverket, (NV)

Åsa Bringmyr, Kemikalieinspektionen, (KemI)

Marcus Söderlind, Lantbrukarnas Riksförbund (LRF)

Agneta Sundgren, Lantbrukarnas Riksförbund (LRF)

Per Sandberg, Föreningen Sveriges Spannmålsodlare (SpmO)

Rikard Andersson, Hushållningssällskapen (HS)

Ida Björling, Svenskt Växtskydd

Inledning

Ordföranden hälsade oss välkomna till mötet och riktade sig särskilt till Erika Nygren, Rikard Andersson och Ida Björling som är nya ledamöter i Växtskyddsrådet. Åsa Bringmyr och Agneta Sundgren har blivit ordinarie ledamöter. Ordföranden riktade sig också till Helena Wickström, Gustav af Wetterstedt och Jerker Forssell som var med per telefon från regeringskansliet.

Nya Naturvårdsverket

Naturvårdsverket presenterade sin nya organisation fr.o.m. den 1 januari 2017. Omorganisationen syftar till en enklare och öppnare miljömyndighet med ett ökat fokus på att nå miljö kvalitetsmålen. Det ska vara färre överlämningar i organisationen varför strukturen nu är mer inriktad utifrån sakfråga än process. Det ska också vara lättare att hitta in till NV.

Livsmedelsstrategin

Gustav av Wetterstedt på genomförandesekretariatet på Näringsdepartementet för Livsmedelsstrategin sammanfattade arbetet så långt. Han lyfte fram de övergripande målen med livsmedelsstrategin och särskilt de tre strategiska områdena

regler och villkor, konsument och marknad samt kunskap och innovation. Propositionen, Prop. 2016/17:104 En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet, lämnades den 30 januari 2017. Här lyftes bl.a. att växtskyddsrådet ska ses över och frågan om växtskyddsmedel och minor uses. Riksdagsbeslut förväntas i juni 2017. Regeringens handlingsplan, En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet, presenterades den 7 februari. Handlingsplanen kommer att utvecklas. Utifrån handlingsplanen fattar regeringen beslut om ett antal åtgärds paket, det första i samband med handlingsplanen. Ett andra åtgärds paket planeras till mars och ett tredje till hösten 2017.

Översynen av bekämpningsmedelsförordningen 1107/2009

Jerker Forssell från Miljödepartementet sammanfattade nuläget i arbetet. Här framfördes att man är på väg att färdigställa ett dokument med svenska erfarenheter där minor use, lågrisk-högrisk-preparat, förändring av riskbedömningar och zonsystemet lyfts fram. Planering har påbörjats för en resa till Bryssel och DG Sanco för att träffa ansvariga för översynen. Avsikten är att presentera och kommunicera svenska erfarenheter. Samtidigt är det viktigt att höra hur KOM tänker och få ett EU-perspektiv avseende innehållet och själva processen.

Tillsynsprojektet växthus och plantskolor

Teresia Persson vid SJV och ansvarig för rubricerat projekt presenterade resultaten. Bakgrunden till projektet är att det dels kommit mycket ny lagstiftning samt att det är ett litet specialområde med relativt få tillsynsprojekt per kommun. Projektet har bedrivits tillsammans med KemI och NV. Syftet är att öka kunskaperna om lagstiftningen hos producenterna, öka tillsynsmyndigheternas kunskaper om växthusodling och plantskolor samt öka möjligheterna till enhetlig och effektiv tillsyn inom området. Flera intressanta resultat presenterades t.ex. om det fanns giltigt tillstånd för att använda växtskyddsmedel, funktionstest av sprututrustning, om växtskyddsmedel var godkända, påfyllning, förvaring, IPM m.m.

Säkert Växtskydd, LRF

Projektet Säkert Växtskydd presenterades av Agneta Sundgren inklusive planeringen för verksamheten 2017 och framåt. Särskilt pekades på resultaten av enkät som Säkert Växtskydd gjort med jämna mellanrum sedan år 2000, Webben ska hållas uppdaterad, material tas fram och deltagande i mässor är några delar av verksamheten. Från enkäten redovisades resultat bl.a. om kampanjen förbättrat hanteringen, påfyllning av sprutan, användning av vindriktningsvisare och/eller vindmätare, användning av funktionstestad utrustning, förståelse och kännedom om användningsvillkor m.m. Noterbart var de regionala skillnaderna t.ex. avseende funktionstest av sprutor. Slutligen lyftes den uppdaterade broschyren om hantering i växthus fram och det hänvisades till Säkert Växtskydds hemsida.

Diverse punkter – KemI

KemI genom Åsa Bringmyr tog upp flera aktuella punkter. Avseende arbetet med tillståndsprövning av växtskyddsmedel presenterades resultat, arbetsätt och prioritering av arbetet. Här pekades på från flera håll att arbetet med KemI har utvecklats mycket positivt med en helt annan dialog än tidigare. Gruppen med användningsvillkor har kommit igång och det har hållits två möten. Även här uttryckte sig t.ex. LRF och Svenskt Växtskydd mycket positivt till gruppen och hur den kommit igång med arbetet. Minnesanteckningarna från gruppen kommer att läggas till dessa anteckningar.

Frågan om nya användningsvillkor och gamla etiketter har föranletts av ändrade villkor då det gamla kravet på 10 meters skyddszon för några preparat togs bort. I diskussionen framfördes från t.ex. Svenskt Växtskydd att det alltid är rätt med att hänvisa till vad som står på etiketten men att man ändå vill se på möjligheter att kunna ta hänsyn till nya användningsvillkor t.ex. genom att i detta fall ta en utskrift från bekämpningsmedelsregistret av aktuella villkor från KemI och lägga den ihop med aktuell dunk. Här är det också viktigt att få ett besked också utifrån kopplingar till miljöersättningarna och tvärvillkoren. Från SJV anfördes att i grunden finns slutsatsen att alltid följa etiketten. I den aktuella frågeställningen pågår en intern process på SJV med att hitta en lösning med ambitionen att kunna lämna besked så snart som möjligt. KemI håller fast vid sitt besked att etiketten gäller tills annat meddelas.

Avseende anståndsperioder anförde KemI att dessa bedöms i varje enskilt fall men att man också arbetar bredare med frågan. KemI visade på möjligheterna som finns i bekämpningsmedelsregistret samt informerade också om den EU-gemensamma databasen, Pesticide Database. Avseende glyfosat avvaktades ECHAs klassificering.

Inget nytt meddelades avseende neonicotinoiderna inklusive kommande rapport från EFSA och överklaganden från företag om förbud för viss användning. Det gäller även diskussionen och förslag kring hormonstörande medel.

En av KemI beställd studie om ett urval EU-länders beaktande av artikel 1:3 i förordningen 1107/2009 visar att EU KOM, EFSA och ett urval av EU MS har ett liknande resonemang gällande hur artikel 1:3 beaktas i tillståndsprövningen och hur avvägningar mellan perspektiven i artikel 1:3 görs. Det saknas däremot strukturer i form av riktlinjer i samtliga myndigheter för hur arbetet med artikel 1:3 och i synnerhet de olika perspektiven ska bedrivas. I samtliga undersökta fall beaktas jordbruksproduktionen med stöd av undantagsartiklarna 51 och 53 (UPMA och dispenser). KemI har i ett par omgångar för växtskyddsrådet redovisat ett projekt för att förenkla prövningen med fokus på miljön. Den fortsatta utvecklingen ska ske på flera olika nivåer, nationellt, norra zonen samt på EU-nivå – genom konferenser, bilaterala diskussioner och inspel till översynen av förordning 1107?

Nationell handlingsplan för hållbar användning av växtskyddsmedel (NAP)

Andrea von Essen vid SJV sammanfattade arbetet med uppföljningen och översynen av handlingsplanen. Översynen av de nationella handlingsplanerna ska ske minst vart femte år och alla väsentliga ändringar ska rapporteras till KOM.

Under våren sker en uppföljning av nuvarande handlingsplan och utifrån bland annat resultaten därifrån kommer planen att revideras för att omfatta perioden 2018-2022. Arbetet bedrivs i arbetsgrupp på SJV och till det finns en referensgrupp bestående av berörda myndigheter. Planeringen är att få fram ett första utkast till mitten av juni för att få synpunkter från referensgrupp, intresse- och branschorganisationer samt allmänheten. Den reviderade planen ska skickas till KOM innan årets slut.

Tillväxtreglering i stråsäd

Lars Johansson från SJV och regionkontoret i Skara gav en överblick av och tankar kring användningen av tillväxtreglering i stråsäd. Från 2012 har mängden ökat något de första åren för att sedan ha planat ut mellan 2014 och 2015. Det lyftes fram att det kan vara svårt med att fastställa behovet av tillväxtreglering. Försöksunderlaget är litet, hur ska en ökad risk för liggsäd eller ökade DON-halter bedömas och finns det tillräckligt bra alternativ till tillväxtreglering? Här redovisades utifrån olika försök påverkan av liggsäd. Lantmännen kontaktade sina kunder 2012, Modus blev godkänt, och meddelade att man inte längre kunde garantera att spannmålen var obehandlad. Svenska kvarnar vill dock ha in spannmål från svenska odlare där tillväxtreglering inte använts. När det finns speciella krav från kunder t.ex. spannmål som odlas utan tillväxtreglering behövs någon typ av premiumkontrakt. I en sammanställning med jämförelser med obehandlat är skörden i stort oförändrad medan stråstyrkan ökat och strå längden minskat. I ett försök redovisades även resthalter som användningen kan ge. Dessa låg i detta försök klart lägre än gränsvärdet.

Övrig fråga

KemI tog upp frågan om tunnelodling där det råder en viss osäkerhet angående godkännande av växtskyddsprodukter. Företagen har oftast inte sökt om godkännande just för tunnelodling och därmed finns inte denna användning med i underlaget för beslut. Frågor kring resthaltsdata har här lyfts relativt frilands- respektive växthusodling. Slutsatsen var att det var försent att göra något inför årets säsong men vi måste alla (Svenskt Växtskydd, LRF och KEMI) ta tag i detta framöver för att få ett tydligt godkännande avseende användningsområden och fasa in dessa. Svenskt Växtskydd har redan börjat en dialog med sina medlemmar om vikten av att lägga till detta användningsområde i sina ansökningar. LRF var också helt klara med problemet och skulle kunna starta en dialog med företagen för vilka produkter de ser behov av i tunnelodling. Med tanke på att säsongen närmar sig framfördes att man kortsiktigt måste ha en pragmatisk syn. Efter mötet har SJV angivit att de under 2017, kommer hänvisas till det som står på etiketten. I skriften *Växtskyddsmedel 2017 – bär* poängteras detta särskilt med texten ”Observera att olika villkor kan gälla om medlen är godkända enbart för frilandsodling, växthusodling eller även för odling i tunnel. Läs noggrant på etiketten vad som gäller.”

Kommande möten 2017

17 maj, fältresa i nordvästra Skåne, planering av LRF

Avslutning

Ordföranden tackade för bra diskussioner och avslutade mötet.

Inledning

Ordföranden hälsade oss välkomna till mötet och riktade sig särskilt till Erika Nygren, Rikard Andersson och Ida Björling som är nya ledamöter i Växtskyddsrådet. Åsa Bringmyr och Agneta Sundgren har blivit ordinarie ledamöter. Ordföranden riktade sig också till Helena Wickström, Gustav af Wetterstedt och Jerker Forssell som var med per telefon från regeringskansliet.

Nya Naturvårdsverket

NV presenterade sin nya organisation fr.o.m. den 1 januari 2017, se även bifogad ppt. Omorganisationen syftar till en enklare och öppnare miljömyndighet med ett ökat fokus på att nå miljö kvalitetsmålen. Det ska vara färre överlämningar i organisationen varför strukturen nu är mer inriktad utifrån sakfråga än process. Det ska också vara lättare att hitta in till NV. Organisationen består av fem sakavdelningar och fyra avdelningar för styrning och stöd. Tre av Naturvårdsverket sakavdelningar är åtgärdsavdelningar. Tillsammans täcker de miljöpolitikens olika delar; Klimatavdelningen, Samhällsavdelningen och Naturavdelningen. De har ansvar för åtgärdsarbetet för att miljömålen ska nås samt för utveckling av styrmedel och åtgärder. De tre avdelningarna kompletteras med ytterligare två; Uppdragsavdelningen med ansvar för bl.a. samordning av regeringsuppdrag och för myndighetens internationella arbete, och Miljöanalysavdelningen med ansvar för bl.a. miljöövervakning, utvärdering och miljöinformation. Till detta kommer avdelningar för förvaltningsstöd, kommunikation, ekonomi och personal samt generaldirektörens stab och internrevision. Här kan man läsa om de olika enheterna i organisationen:

<http://www.naturvardsverket.se/Om-Naturvardsverket/Organisation/Beskrivningar-av-avdelningar-och-enheter/>

Livsmedelsstrategin

Gustav av Wetterstedt på genomförandeseckretariatet på Näringsdepartementet för Livsmedelsstrategin sammanfattade arbetet så långt, se även bifogad ppt. Han lyfte fram de övergripande målen med livsmedelsstrategin och särskilt de tre strategiska områdena regler och villkor, konsument och marknad samt kunskap och innovation. Avseende regler och villkor är bl.a. ambitionen inte att sänka kraven utan att göra det enklare att göra rätt. En del i arbetet med konsument och marknad är att möta efterfrågan på ekologiskt producerade varor. Här lyftes Danmark fram som ett exempel där det framfördes att vi har en del att lära. För kunskap och innovation nämndes bl.a. behovet av förbättrad samordning för att öka innovationerna från idé till kommersiell produkt. Här trycktes också på att se

attraktivt på sektorn inklusive på synen av utbildning, kompetens och rådgivning.

Propositionen, Prop. 2016/17:104 En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet, lämnades den 30 januari 2017. Riksdagsbeslut förväntas i juni 2017. Regeringens handlingsplan, En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet, presenterades den 7 februari. Handlingsplanen kan komma att utvecklas. Utifrån handlingsplanen fattar regeringen beslut om ett antal åtgärds paket, det första i samband med handlingsplanen. Ett andra åtgärds paket planeras till mars och ett tredje till hösten 2017. Av handlingsplanen framgår att ett nationellt råd ska tillsättas för livsmedelsstrategin vars syfte blir att stärka samarbete och utbyte mellan det offentliga och livsmedelskedjans aktörer. Kontaktperson för det nationella rådet vid Näringsdepartementet är Gustav af Wetterstedt. Ett genomförandesekretariat kommer att finnas på näringsdepartementet (Gustav af Wetterstedt och Mathilda Åberg). Peter Larsson är kontaktperson gentemot branschen och ska försöka hitta möjligheter för branschen att bidra med egna insatser.

Det kom upp frågor kring propositionen och tankarna kring innehållet i avsnittet Hållbart växtskydd. Här lyfter regeringen bl.a. fram att ett hållbart växtskyddsarbete är en förutsättning för att svensk växtodling ska hävda sig i den internationella konkurrensen. Från Näringsdepartementet lyftes fram att regeringen avser att se över växtskyddsrådet, dess funktion och placering. Syftet med översynen skulle vara att skapa ett forum för bl.a. en fördjupad dialog och kunskapsutbyte, framförhållning för brukarna, bättre utformning av hanteringsvillkor och konsekvensanalyser. Även frågan om tillgången till växtskyddsmedel för grödor som odlas i liten omfattning samt för begränsade användningsområden, s.k. ”minor use”-grödor eller ”minor uses” togs upp. Det var inte möjligt att vid mötet kunna lämna närmare besked om inriktning och eventuella medel, vilket även gällde frågor kring växtförädling och ekologisk produktion. Här hänvisades till kommande åtgärds paket.

Översynen av bekämpningsmedelsförordningen 1107/2009

Jerker Forssell från Miljödepartementet sammanfattade nuläget i arbetet. Här framfördes att man är på väg att färdigställa ett dokument med svenska erfarenheter där minor use, lågrisk-högrisk-preparat, förändring av riskbedömningar och zonsystemet lyfts fram. Dokumentet kommer att skickas ut via växtskyddsrådets sekreterare så fort det är klart. I dokumentet hänvisas också till 2015 och det seminarium regeringskansliet höll om översynen med brett deltagande från olika myndigheter och organisationer.

Planering har påbörjats för en resa till Bryssel och DG Sanco för att träffa ansvariga för översynen. Avsikten är att presentera och kommunicera svenska erfarenheter. Samtidigt är det viktigt att höra hur KOM tänker och få EU-perspektiv avseende innehållet och själva processen. Det nämndes att en konsult har påbörjat arbetet, men det fanns inte ytterligare information om hur det bedrivs. En del av besöket i Bryssel är att ta upp möjligheterna att få perspektiv och inflytande på konsultrapporten. Det framfördes av flera vid mötet att det var

bra timing att få till stånd detta möte så snart som möjligt. Det planerade mötet är på mer övergripande nivå och nästa steg kan eventuellt bli att ta direkt kontakt med konsulten. Regeringskansliet flaggade för en fortsatt öppen process och kontakter med myndigheter och organisationer. Här noterades också att det från KOM kunde bli fråga om en nätkonsultation.

Tillsynsprojektet växthus och plantskolor

Teresia Persson vid SJV och ansvarig för rubricerat projekt presenterade resultaten, se även bifogad ppt.

Bakgrunden till projektet är att det dels kommit mycket ny lagstiftning inom bekämpningsmedelsområdet samt att det är ett litet specialområde med relativt få tillsynsprojekt per kommun. Projektet har bedrivits tillsammans med KemI och NV och intresserade kommuner. Syftet är att öka kunskaperna om lagstiftningen hos producenterna, öka tillsynsmyndigheternas kunskaper om växthusodling och plantskolor samt öka möjligheterna till enhetlig och effektiv tillsyn inom området.

Ett vägledningsmaterial togs fram som inkluderade en checklista. Det visade sig att 44 kommuner deltog och att 141 inspektioner genomfördes (1-14 inspektioner per kommun). Inspektionerna var förbokade. Växthus med prydnadsväxter och grönsaksodling dominerade.

En relativt stor andel, 72 procent, anlitar rådgivare. Det blev en kortare diskussion om vad som menas med att anlita, t.ex. om det räcker med odlingsbrev. LRF lyfte fram att man från rådgivningen borde vara än mer närvarande i skogsplantskolorna.

Noterbart var att ägaren eller egen personal står för bekämpningen, en bild som skiljer sig stort mot jordbruket. Några fakta var att 98,5 procent av sprutförarna hade giltigt användningstillstånd, cirka 45 procent av utrustningen som används behöver vara godkända av Jordbruksverket och att 92 procent av växtskyddsmedlen som kontrollerades var godkända av KemI. Noterbart är att det bara fanns 10 stycken företag med dimmningsaggregat som inte behöver vara funktionstestade. Det blev en kortare diskussion kring ”gamla” ej godkända preparat bl.a. om de bara blivit stående och inte lämnats för destruktions.

När det gäller val av plats för påfyllning m.m. fanns en del frågetecken, bl.a. till andelen hårdgjord yta utan möjlighet till uppsamling. Det finns frågor kring kvalitén på biobädden och den gräsbevuxna ytan. LRF lyfte här fram att funktionen kan variera beroende på tiden på året men ville ändå peka på den positiva utvecklingen under senare år.

När det gäller förvaring av växtskyddsmedel såg det mycket bra ut. Avseende sprutjournalen finns det en del att jobba med och den största bristen var att ange klockslaget. En brist med koppling till när det är möjligt att komma in och arbeta i växthus igen.

Alla jobbar med IPM och trädgård med förebyggande åtgärder, bevakning och behovsanpassning med mycket bra uppföljning. LRF påpekade att produkterna

måste vara helt rena utan synlig påverkan t.ex. bladlöss. Inom trädgård bedömde inspektorerna att 92 procent uppfyllde IPM jämfört med 86 procent för jordbruk i en tidigare undersökning.

Det uttrycktes en viss oro för läckagerisken av växtnäring och växtskyddsmedel från växthusen. LRF menade att frågan är komplex och att uppgifterna måste brytas ner mer bl.a. till vilken typ av växthus man har. En del drar ner på bevattningen där det är jordgolv med liten risk för förluster, en del kör ut det på fälten m.m. Det är också enligt LRF skillnad på vad som odlas på mark eller krukor.

52 procent av tillsynsbesöken resulterade i någon form av åtgärd från kommunen. Det är mer än i motsvarande projekt för jordbruk. 40 st. odlare har fått påpekande muntligt eller i inspektionsrapporten att de har brister i sprutjournalen, förvaring av oregistrerade preparat och brister i påfyllningsplatser. Föreläggande, 13 st., har inkluderat hantering av överskottsvatten, påfyllningsplatser och att inte näringslösningar har varit invallade. Totalt har 6 st. Miljösanktionsavgifter dömts ut. 2 st. har gällt att behörighet att använda växtskyddsmedel saknats, 2 st. saknade helt sprutjournal och 2 st. hade ofullständigt ifyllda sprutjournaler.

Rapporten skickas ut av sekretariatet när den är färdig.

Säkert Växtskydd, LRF

Säkert Växtskydd presenterades av Agneta Sundgren inklusive planeringen för verksamheten 2017 och framåt. Särskilt pekades på resultaten av en enkät som Säkert Växtskydd gjort med jämna mellanrum sedan år 2000, se även utdelad ppt. Ordförande för verksamheten är Agneta Sundgren och projektledare Sara Vemstad. Webben ska hållas uppdaterad, material tas fram och deltagande i mässor är några delar av verksamheten.

Enkäten har skickats till 1000 lantbrukare varav ungefär 25 procent använder växtskyddsmedel. Av dessa sprutar cirka hälften själva och hälften lejer bekämpningen. Av svaren på enkäten framgår att cirka 70 procent som sprutar i egen regi har tagit del av Säkert Växtskydd och att kampanjen förbättrat hanteringen inom flera områden.

Avseende påfyllning av sprutan anger 9 procent av de som sprutar själva att påfyllningen sker på gårdsplanen vilket bedömdes vara relativt högt och negativt. Cirka 75 procent av de som sprutar i egen regi använder vindriktningsvisare och/eller vindmätare för att bestämma skyddsavstånd mot vindavdrift. Samtliga hjälpmedel används i mindre omfattning bland dem med mindre arealer och i Götalands skogsbygder. LRF hänvisade till användning av hjälpredan som app då tillämpningen kunde varit bättre. 40 procent av lantbrukarna som sprutar i egen regi har testat sin sprututrustning varannat år eller oftare. Minst frekvent testar lantbrukare i Götalands norra slättbygder och Svealands slättbygder där 20 procent aldrig har testat sin utrustning över huvud taget. Bilden av stora regionala skillnader bekräftades av HS. LRF menade också att det är odlare som använder sin sprututrustning mer sällan som ligger sämst till. Viktigt är enligt

LRF att även dessa nås av information i dessa frågor, en fråga möjligen för ett examensarbete.

Det är en mindre andel lantbrukare som menar att det finns något eller några medel där villkoren är svåra att antingen förstå eller följa. Cirka 80-85 procent av lantbrukare som sprutar i egen regi känner väl till eller känner till aktuella regelförändringar om ändrade skyddsavstånd, sprutjournalen samt att särskilt tillstånd krävs för användning av växtskyddsmedel på hårdgjorda ytor. Noterbart var dock att det ändå var relativt många som inte kände att särskilt tillstånd krävs för att använda växtskyddsmedel på hårdgjorda ytor.

Slutligen lyftes den uppdaterade broschyren om hantering i växthus fram och det hänvisades här till Säkert Växtskydds hemsida.

Diverse punkter – KemI

KemI genom Åsa Bringmyr tog upp flera punkter, se även bifogad ppt.

Tillståndsprövning av växtskyddsmedel

KemI började med att presentera resultat, arbetssätt och prioritering av arbetet med prövningsärenden av växtskyddsmedel. Under 2016 hade avseende nya produktgodkännanden 35 positiva beslut (19 st. mot ogräs, 8 st. mot skadegörare, 7 st. mot svampangrepp och en st. mot reglering av tillväxt hos äppel- och päronträd) tagits. Därutöver var det två avslag och i 11 fall hade företagen tagit tillbaka ansökan. En fråga ställdes hur många av dessa som utgjorde helt nya substanser. Det påpekades att det under 2016 varit många ärenden om utvidgat produktgodkännande för mindre användningsområden. RF lyfte fram betydelsen av enklare regelverk och pekade särskilt på rutinerna för ömsesidigt erkännande. Tillståndsverksamheten ska vara i balans 2018 vilket ska innebära att tillståndsärendena slutförs enligt gällande tidsfrister.

HS och SJV pekade på att arbetet med KemI har utvecklats mycket positivt med en helt annan dialog än tidigare. KemI avser att fortsätta och utveckla och optimera arbetssätt m.m. i dialog på nationell och internationell nivå. Här lyftes särskilt fram ambitionen att verka för förenklingar av den EU-gemensamma tillståndsprocessen för bekämpningsmedel inom ramen för gällande lagstiftning.

Användningsvillkors gruppen

Gruppen har kommit igång och har hållits två möten, det senaste i februari i år. Minnesanteckningarna från gruppen kommer att läggas till dessa anteckningar. LRF och Svenskt Växtskydd uttryckte sig mycket positivt till gruppen och hur den kommit igång med arbetet. Här framfördes från LRF att det är angeläget att HS deltar aktivt i gruppen (har anmält intresse men inte kunnat närvara) utifrån ytterligare behov av praktiska konsekvenser. Vid nästa möte ska SJV ha en särskild genomgång av reglerna för tvärvillkor.

Nya användningsvillkor och gamla etiketter

Frågan har föranletts av ändrade villkor då det gamla kravet på 10 meters skyddszon för några preparat togs bort. Från KemIs sida framfördes att etiketten

gäller och hänvisar här till artikel 55 i förordningen 1107/2009. Dessutom om villkoren i ett produktgodkännande ändras gäller de nya villkoren för produkter som innehavaren av produktgodkännandet släpper ut på marknaden från den dag som beslutet trädet i kraft. Det finns enligt KemI ingen skyldighet i reglerna att märka produkter som redan är utsläppta på marknaden. Här hänvisades till en nyligen uppdaterad text på KemI webbsida. KemI framförde vidare att det pågår ett samtal mellan KemI och SJV. Svenskt Växtskydd menade att det alltid är rätt med att hänvisa till vad som står på etiketten och vill inte att diskussion ska leda till något annat. Däremot vill man ändå se på möjligheter att kunna ta hänsyn till nya användningsvillkor t.ex. genom att i detta fall ta en utskrift från bekämpningsmedelsregistret av aktuella villkor från KemI och lägga den ihop med aktuell dunk. Svenskt Växtskydd menar att det är viktigt att få ett besked också utifrån kopplingar till miljöersättningarna och tvärvillkoren. Det angavs också att det inte är praktiskt möjligt att märka om dunkarna. LRF lyfte komplexiteten i frågan och tog även upp tillsynen. Enligt LRF gör jordbrukaren som KemI säger. Här menade KemI att myndigheten inte har ansvar för tillsynsvägledningen till användare utan KemIs tillsyn riktar sig till företagen. Därmed går det inte att komma ut med uppmaningar odlarna. LRF menade också att om det är oklarheter mellan myndigheterna avseende tillsynsvägledningsansvaret så måste det lösas. Avseende själva tillsynen är länsstyrelsen ansvarig för tvärvillkoren och kommunerna är ansvariga för avseende användning av växtskyddsmedel. I diskussionen frågades vad t.ex. konsekvenserna blir om lantbrukaren har två dunkar med olika etiketter. Här varnades också från SJV att det kan finnas risker med missbruk av gamla etiketter.

Från SJV anfördes att i grunden finns slutsatsen att alltid följa etiketten. I den aktuella frågeställningen pågår en intern process inom SJV med att hitta en lösning med ambitionen att lämna besked så snart som möjligt. KemI håller fast vid sitt besked tills annat meddelas.

Anståndsperioder vid utfasning av produktgodkännande

Detta är en fråga om tolkning av artikel 46 som har varit uppe tidigare. KemIs tolkning i samband med att Butisan stoppades överklagades där KemI fick rätt. Svenskt Växtskydd har visat exempel på (Sumi-alpha) att andra länder tillämpat artikeln på annat sätt. KemI anförde att anståndsperioden bedöms i varje enskilt fall men att man också arbetar bredare med frågan.

Fenix

Det har varit en viss oro kring fortsatt godkännande av Fenix utifrån behovet i vissa trädgårdsgrödor. Här har beslut tagits om godkännande t.o.m. sommaren 2020. Kemi visade i samband med detta särskilt på möjligheterna som finns i bekämpningsmedelsregistret och vad som där står i besluten.

<http://webapps.kemi.se/BkmRegistret/Kemi.Spider.Web.External/>

HS underströk betydelsen av att lätt hitta användningsvillkoren (slå på enskilda krav) och vilka preparat som berörs av specifika krav i

bekämpningsmedelsregistret. Enligt Svenskt Växtskydd skulle det nu fungera. Kemi underströk betydelsen av att träna på att gå in i och använda registret samtidigt som man gärna tar emot input för att utveckla det ytterligare.

Glyfosat

Här avvaktades ECHAs klassificering.

Neonikotinoiderna.

Inget nytt har rapporterats avseende rapport från EFSA och överklaganden från företag om förbud för viss användning. Det uttrycktes att flera länder gett dispenser, t.ex. Svenskt Växtskydd angav att det fanns dispenser i ett 15-tal länder.

Här diskuterades kort även användningen av pyretroider som har ökat i odlingen av våroljeväxter pga. förbudet av neonikotinoider. Kemi angav här att varje aktiv substans prövas för sig och att man inte tittar på pyretroider som grupp. Här passade Kemi också på att informera om den EU-gemensamma databasen, Pesticide Database. <http://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/eu-pesticides-database/public/?event=product.selection&language=EN>

Hormonstörande medel

I juni 2016 presenterade KOM sina förslag för växtskyddsmedelsförordningen respektive biocidförordningen. Sedan dess har det hållits fem möten med MS experter, det senaste den 28 februari, utan att man lyckats samla tillräckligt stöd för att gå vidare med förslagen. Det är oklart hur KOM tänker gå vidare.

Utblick på andra EU-länders tillämpning av artikel 1:3 i bekämpningsmedelsförordningen, dvs utifrån syftet med förordningen.

Syftet med lagstiftningen är att säkerställa en hög skyddsnivå både för människors och djurs hälsa och miljön, förbättra den inre marknadens funktionssätt och förbättra jordbruksproduktionen. Studien visar att EU KOM, EFSA och ett urval av EU MS har ett liknande resonemang gällande hur artikel 1:3 beaktas i tillståndsprövningen och hur avvägningar mellan perspektiven i artikel 1:3 görs. Det saknas däremot strukturer i form av riktlinjer i samtliga myndigheter för hur arbetet med artikel 1:3 och i synnerhet de olika perspektiven ska bedrivas. I samtliga undersökta fall beaktas jordbruksproduktionen med stöd av undantagsartiklarna 51 och 53 (UPMA och dispenser). Rapporten finns på KemIs hemsida.

Förenklingsprojekt

Kemi har i ett par omgångar för växtskyddsrådet redovisat ett projekt för att förenkla prövningen med fokus på miljön. Projektet är avslutat. Arbetet fortsätter på Kemi bl.a. för en effektivare användning av information för att därigenom få effektivare styrning. Den fortsatta utvecklingen ska ske på flera olika nivåer, nationellt – t.ex. genom styrning av riskutvärderingar, förenkla för ömsesidiga erkännanden och enklare grundvattenbedömning, norra zonen – utveckla och pröva nya konkreta sätt att utvärdera ansökningar samt på EU-nivå – genom

konferenser, bilaterala diskussioner och inspel till översyn 1107? Andra länder ser samma problem.

Nationell handlingsplan för hållbar användning av växtskyddsmedel (NAP)

Andrea von Essen vid SJV sammanfattade arbetet med uppföljningen och översynen av handlingsplanen, se även bifogad ppt.

Det kommer vara relativt stort fokus på hållbarhetsdirektivet (2009/128/EC) under 2017 med revidering av de nationella handlingsplanerna, att besvara frågeformulär från DG SANTE samt med en s.k. Fact finding mission på cirka fem dagar där Sverige är ett av sex länder som ska besökas.

Översynen av de nationella handlingsplanerna ska ske minst vart femte år och alla väsentliga ändringar ska rapporteras till KOM. KOM förväntar sig inga större förändringar men ber medlemsländerna att ta de resultat som sammanställts i en FVO-rapport i beaktande. Det gäller goda exempel och svagheter i de nationella handlingsplanerna, exempelvis har det efterlysts bättre beskrivningar av jordbruksförhållandena och bättre information om tidigare handlingsplaner. Översynen kommer att bygga vidare på den befintliga handlingsplanen som gäller för perioden 2013-2017. Syftet med handlingsplanen är bl.a. minska riskerna med och konsekvenserna av användningen av bekämpningsmedel för människors hälsa och miljön och att uppmuntra utvecklingen och införandet av integrerat växtskydd och alternativa metoder. I direktivet finns ett antal åtgärder som ska genomföras t.ex. avseende utbildning, funktionstest och integrerat växtskydd. Det ska finnas indikatorer för att övervaka användningen av växtskyddsmedel som innehåller särskilt farliga verksamma ämnen, prioriteringar av ämnen, grödor etc. som kräver särskild uppmärksamhet samt god praxis som exempel på IPM och alternativa metoder eller teknik.

Det finns ett antal mål i nuvarande handlingsplan bl.a. att riskerna för miljön och hälsan ska minska, halterna av växtskyddsmedel i yt- och grundvatten ska vara nära noll i linje med miljö kvalitetsmålet Giffri miljö och att uthålliga odlingssystem ska utvecklas. Det finns ett antal indikatorer för att följa utvecklingen t.ex. miljö- och hälsoriskindex, andel ekologiskt odlad jordbruksmark, användning av tillväxtreglerande medel i andra grödor än råg och användning av växtskyddsmedel för nedvisning eller ogräsbekämpning senare än en månad före skörd i stråsädesodlingar. Identifierade prioriteringar i nuvarande plan är efterbehandling av frukt och matpotatis och jorddesinfektion med undantag för prydnadsväxter och användning i plantskola.

Under våren sker en uppföljning av nuvarande handlingsplan och utifrån bland annat resultaten därifrån kommer planen att revideras för att omfatta perioden 2018-2022. Arbetet bedrivs i arbetsgrupp på SJV och till det finns en referensgrupp bestående av berörda myndigheter dvs. KemI, NV, Livsmedelsverket, Arbetsmiljöverket, HaV, Sveriges Geologiska Undersökningar och Skogsstyrelsen. Planeringen är att få fram ett första utkast till mitten av juni för att få synpunkter från referensgrupp, intresse- och

branschorganisationer samt allmänheten. Ett möte ska hållas med referensgruppen i slutet av augusti för att diskutera utfallet av remissen med ambitionen att sedan kunna skicka underlag till en reviderad plan till Näringsdepartementet i slutet av november. Den reviderade planen ska skickas till KOM innan årets slut.

Tillväxtreglering i stråsäd

Lars Johansson från SJV och regionalkontoret i Skara gav en överblick av och tankar kring användningen av tillväxtreglering i stråsäd, se även bifogad ppt.

Som bakgrund nämnde han den konsekvensbeskrivning för förslag om förbud för viss användning av växtskyddsmedel som gjordes 2012. Här noterades den relativt stora rutinmässiga användningen t.ex. i Tyskland och Storbritannien. Bedömningen var då att det skulle kunna bli en ökande användning av medel för tillväxtreglering till 60-120 ton aktiv substans per år i Sverige. Från 2012 då Moddus M (trinexapak) blev godkänt för användning i fler grödor har också mängden ökat något det första åren för att sedan ha planat ut mellan 2014 och 2015. 2013 blev också ett annat trinexapakpreparat (Trimaxx) godkänt. Efter det har fler preparat blivit godkända för fler grödor men det finns ännu inte med i statistiken. Den försålda mängden 2015 har hamnat kring 28 ton aktiv substans per år. Det nämndes att det finns osäkerheter i dosstatistiken som ska analyseras ytterligare. HS instämde i att man inte ser någon dramatisk ökning och att användningen delvis är sortrelaterad. Stråsvaga sorter kommer inte överhuvudtaget in i produktionen. SJV lyfte fram att i svenska förädlingslinjer finns stråstyrkan med, vilket inte är självklart i flera andra länders förädlingsprogram. Samtidigt har vi haft några bra år med relativt lite liggsäd. Ett ökande problem kan dock vara de extrema skyfall där ingen stråstyrka hjälper.

Det framfördes att det kan vara svårt med att fastställa behovet av tillväxtreglering. Försöksunderlaget är litet, hur ska en ökad risk för liggsäd eller ökade DON-halter bedömas och finns det tillräckligt bra alternativ till tillväxtreglering? Här redovisades utifrån olika försök som beskrivits av flera forskare i andra länder, påverkan av liggsäd med negativ påverkan bl.a. på totala skörden, malnings- och bakningskvaliteten och ökade skörde- och torkningskostnader. En diskussion fördes sedan utifrån ett par exempel om tillväxtreglering ska rekommenderas eller inte.

SJV nämnde diskussionen kring tidig behandling på våren för att förbättra bestockningen och rotsystemet och HS kring tidig etablering av grödan. SJV nämnde vidare att vi förkomma upp i högre skördar att det bör vara mer fokus på bättre styrning av kvävegivorna. Det har skett en utveckling av olika hjälpmedel som till exempel Yara N-sensor för att bättre kunna avgöra och styra kvävebehovet efter gröda och årsmån.

När det gäller marknaden för spannmål så har kraven allteftersom blivit hårdare. Det kan till exempel vara krav på vilken DON-halt i gryn havre som högst kan accepteras (ibland långt under lagkraven). Den svenska marknaden är strängast men även vid export till länder som Tyskland och England märks detta. Krav på förprov, metoder för provuttagning och spårbarhet blir allt vanligare.

När det gäller marknaden är det för export av vete till länder i t.ex. Nordafrika är tillväxtreglering ingen fråga utan snarare efterfrågas vete med tillräckligt hög proteinhalt. 2016 var till skillnad mot året innan ett lyckat år för svensk export tack vara tillräckligt hög proteinhalt. För odlarna kan det handla om flera hundra miljoner kronor i skillnad mellan olika år.

Från 2012 då det blev lagligt att använda Moddus M i fler spannmålsgrödor än råg, kontaktade Lantmännen sina kunder och meddelade att man inte längre kunde garantera att spannmålen var obehandlad. Svenska kvarnar vill dock ha in spannmål från svenska odlare där tillväxtreglering inte använts. För vanliga ”standardkontrakt” är villkoren naturligtvis att svensk lag ska följas och i många fall fritt från slamgödsling sedan ett antal år tillbaka. När det finns speciella krav från kunder till exempel spannmål som odlas utan tillväxtreglering behövs någon typ av premiumkontrakt. Kontrakten ger en viss merbetalning. Läget är dock att det finns fler odlare som vill odla med premiumkontrakt än vad marknaden efterfrågar.

En fördel med svensk spannmål är att vi inte odlar så många sorter och att de hålls isär. Kvarnarna är duktiga på att få fram olika mjölkvaliteter genom att kunna blanda från olika partier och därmed även kunna hantera olika kvaliteter. Men en viss import av olika specialkvaliteter behövs oftast.

Här framförde SpmO att Lantmännen pekat på behovet av tillväxtregulatorer för att kunna hänga med utifrån konkurrenskraften vilket däremot inte gäller kvarnarna. Frågan om användningen av tillväxtregulatorer verkar vara av större intresse bland jordbrukare än konsumenter.

I anförandet redovisades olika försöksresultat med variationer i skörd (såväl positivt som negativt) och stråstyrka som användning av tillväxtregulatorer inneburit. I en sammanställning av nio försök i höstvetet under tre år med jämförelser med obehandlat är skörden i stort oförändrad medan stråstyrkan ökat och strå längden minskat. I tre försök från 2016 redovisades även resthalter som användningen kan ge. Det var i försöksled som SJV finansierat som också resthaltsanalyser av trinexapak och mepikvat gjordes. Dessa låg i 2016-års försök klart lägre än gränsvärdet (i flertalet av proverna hittades rester men de uppgick endast till någon eller några procent av gränsvärdet).

SJV tar fram information i rådgivningen och deltar i försöksverksamheten. Någon typ av rådgivningsverktyg har också efterfrågats. Med hjälp av en lantbruksekonomi har en förstudie nyligen förbörjats. Kontakter har även tagits med POS (precisionsodling Sverige) som planerar för någon typ av pilotstudie med tillväxtreglering kommande säsong.

Övriga frågor

KemI tog upp frågan om tunnelodling där det råder en viss osäkerhet angående godkännande av växtskyddsprodukter. Företagen har oftast inte sökt om godkännande just för tunnelodling. Frågor kring resthaltsdata har här lyfts relativt frilands- respektive växthusodling.

Svenskt Växtskydd menade att kraven på resthaltsdata för tunnelodling inte var något konstigt utan är vad som gäller i Europa. Det gäller att identifiera vilka produkter som är viktigast i tunnelodling samt att få reda på vilka företag som har resthaltsunderlag och göra en sammanställning av detta. Svenskt Växtskydd framförde att problematiken tagits upp av företagen med förhoppning att KemI agerar snabbt på eventuella ansökningar.

LRF framförde tydligt att det inte hinns med att ändra nuvarande ordning till säsongen. Den är princip redan på gång med uppdragning av plantor och så fort dessa är på plats börjar behandlingen. Det är mest odlingar av jordgubbar och hallon som berörs. Däremot är det ett betydligt mindre behov i odling av andra produkter.

Slutsatsen var att det var för sent att göra något inför årets säsong men KEMI och Svenskt Växtskydd kan försöka uppmärksamma företagen på att detta användningsområde (om så önskas) måste finnas med i ansökan framöver. För att KemI ska kunna göra några bedömningar så behövs ansökningar från företagen. Svenskt Växtskydd har redan börjat en dialog med sina medlemmar om vikten av att lägga till detta användningsområde i sina ansökningar. LRF var också helt klara med problemet och skulle kunna starta en dialog med företagen för vilka produkter de ser behov av i tunnelodling.

Med tanke på att säsongen närmar sig måste man också kortsiktigt ha en pragmatisk syn. Efter mötet har SJV angivit att de under 2017, kommer hänvisas till det som står på etiketten. I skriften ” Växtskyddsmedel 2017 – bär” poängteras detta särskilt med texten ”Observera att olika villkor kan gälla om medlen är godkända enbart för frilandsodling, växthusodling eller även för odling i tunnel. Läs noggrant på etiketten vad som gäller!”

Kommande möten 2017

17 maj, fältresa i nordvästra Skåne, planering LRF
20 september
15 december hos LRF, Stockholm

Avslutning

Ordföranden tackade för bra diskussioner och avslutade mötet.